

Contributors.ro – 9 martie 2011

Un zelot al stalinismului dezlănțuit. Cine a fost Nestor Ignat?

Uitam prea repede cine au fost adevaratii responsabili ai terorii ideologice, psihologice si sociale din Romania comunizata. Se sterg cu buretele amneziei variile implicatii, complicitati, initiative criminale, campaniile distructive impotriva spiritului democratic, umilirea celor care refuzau sa ingenucheze, persecutarea celor care indrazneau sa nu se prostitueze. Nonagenarul activist Nestor Ignat, fostul student al lui Nae Ionescu la Universitatea din Bucuresti convertit in ideolog al stangii leniniste, a fost vreme de decenii unul dintre acesti supremi politrucii, un "indrumator" inflexibil si neiertator, iar o evaluare a biografiei sale care ignora ori minimalizeaza acest lucru devine de fapt o mistificare. Despre acest lucru este vorba in articolul de mai jos scris impreuna cu istoricul Cristian Vasile.

Fanatism ideologic si dezabuzari tardive (Cazul Nestor Ignat)

de Vladimir Tismaneanu si Cristian Vasile

Constatăm – cu întristată mirare – faptul că în mai multe scrieri, relatări etc. despre diverși potențați și demnitari comuniști, care se întâmplă să se fi reprofilat (spre bătrânețea care le-a adus ceva înțelepciune) inclusiv ca scriitori, artiști plastici, specialiști în film ș.a.m.d., se strecoară o doză de indiferentism față de cariera politică inițială, precum și o stranie decontextualizare. Astfel, biografia politică a multora – doar în plan secund: scriitori, critici și teoreticieni literari etc. – a fost neglijată, când nu a fost chiar ocultată. Figuri centrale ale aparatului ideologic "indrumat" de PCR sunt în continuare membri ai Academiei Române (cazul eternului C. I. Gulian, exponentul obscurantismului jdanovist în ofensivele anti-filosofice din anii 50, este cel mai scandalos, dar nu este singurul).

Recent, a apărut o cronică privitoare la expoziția de desene a lui Nestor Ignat (Daria Ghiu, „Nestor Ignat: Realitatea întoarsă pe dos”, Suplimentul *Bucureștiul Cultural*, nr. 104, 22 februarie 2011, p. 9; expoziția este deschisă la Galeria Dialog între 17 februarie și 30 martie 2011, curator și consilier artistic fiind doamna Ruxandra Garofeanu). Ni se spune doar că Nestor Ignat a fost membru de partid din ilegalitate, redactor și apoi redactor-șef adjunct al ziarului *Scânteia* (1945-1962), precum și președinte al Uniunii Ziaristilor din RPR/RSR. Expoziția reunește desene care probează despărțirea netă a acestui intelectual comunist de triumfalismul dogmatic al ideologiei oficiale. Este probabil ca, în ultimii ani ai regimului, asemeni altor intelectuali care aparținuseră stângii radicale (să-i amintim doar pe: Paul Georgescu, Ov.S. Crohmălniceanu, Tudor Bugnariu, Nicolae Bellu ori Henri Wald), Nestor Ignat a ajuns să deteste spectacolul grotesc al unei tiranii paranoice. Dar, spre deosebire de cei amintiti, Ignat nu a fost doar un critic literar „vigilent” mai ales în anii 50, un filosof marxist, un *true believer* de nivel mediu devenit un critic al aberațiilor sistemului și urmarit obsesiv de Securitate (T. Bugnariu), activ o vreme în „frontul ideologic”, ci unul dintre principalii arhitecți ai utopiei. El nu era doar cel care aplica „linia Partidului” în cultura, ci chiar contribuia la formularea ei. În septembrie 1965, profesorul Tudor Bugnariu a fost sancționat cu vot de blam pe linie de partid și îndepărtat din funcția de decan al Facultății de Filosofie pentru că a refuzat să-și condamne studentii

acuzati de “revizionism” si “fascism”. Niciodata si sub nici o forma, Nestor Ignat nu a probat o asemenea verticalitate.

Ce înțelege un cititor mai tânăr din această simplă și pretins neutră înșiruire de funcții? De fapt, sub comunism nu a existat profesiunea de ziarist în sensul veritabil al acestui cuvânt; jurnalistul comunist era de cele mai multe ori un purtător de cuvânt al ideologiei oficiale. Cei care nu o făceau erau pedepsiți prin marginalizare, stigmatizare, chiar arestare. Iar Nestor Ignat a fost, înainte de a fi critic de artă sau scriitor, un adevărat ideolog. A fost unul dintre cei mai zeloși susținători ai realismului socialist, strivitoarea și unica metodă de creație; a făcut parte din prima echipă de „profesori” ai Facultății de Filosofie a Universității din București (botezată „C.I. Parhon”), una dintre cele mai ideologizate instituții de învățământ superior. Împreună cu Sorin Toma, Ofelia Manole, Mihail Roller, Ștefan Voicu, Traian Șelmaru, Nicolae Moraru, Paul Niculescu-Mizil, Ignat a făcut parte din grupul de zeloți din anturajul imediat al lui Leonte Răutu, șeful de atunci al Direcției de Propagandă și Cultură. Ulterior, Ignat s-a aflat în conducerea revistei teoretice a Comitetului Central al PMR/PCR, *Lupta de clasă*. Prin natura funcțiilor deținute, a fost direct implicat în toate deciziile ideologice importante ale acelor vremuri.

În anii când se cerea lichidarea liderilor partidelor istorice, Nestor Ignat „deschidea” cazul Lucian Blaga: „astăzi – scria Ignat în 1946 – când a început să se facă judecata criminalilor mari și mărunți, astăzi datoria noastră este să *denunțăm*, să spulberăm confuzia, să rupem măștile oricât de ticluite și să aruncăm *raza de lumină* în bezna în care a colcăit fascismul. Trebuie să stârpim răul din rădăcină, să-l smulgem din cotloanele spiritului. De aceea am deschis «cazul Blaga»: ca să știe toți aceia care au visat viitorul într-un anume fel eonic sau mai puțin eonic. În speranța că «deocamdată putem visa mult și nepedepsit», că pedeapsa totuși sosește și că în fața judecății nimicitoare a istoriei nu are scăpare nimeni și nimic” (*Viața românească*, nr. 1, 1946; *Apud Ana Selejan, Trădarea intelectualilor. Reeducare și prigoană*, Cartea Românească, 2005, p. 119).

Consecințele acestui gen de linșaj de presă se cunosc: peste numai un an, Lucian Blaga a fost izgonit de la Universitatea din Cluj, iar Nestor Ignat și-a primit răsplata doi ani mai târziu: postul de profesor la Catedra de materialism dialectic a Facultății de Filosofie din București. În acei ani, Nestor Ignat a fost unul dintre cei mai vehemenți acuzatori ai „ideologiei obscurantiste a burgheziei”. Înfierările semnate de el nu difereau prin nimic de acelea semnate de Silviu Brucan ori Sorin Toma. În 1956, același Nestor Ignat îl ataca pe A. E. Baconsky pentru “indepartare de leninism” în “valorificarea critica a mostenirii literare” (era vorba de reabilitarea operei lui Mateiu Caragiale).

Nestor Ignat a fost un stâlp al propagandei comuniste în cea mai dură perioadă, un *chien de garde* al purității ideologice, un om care a făcut un rău enorm prin scrierile și acțiunile sale. Nu știm dacă vreodată și-a exprimat regretul sau căința pentru ceea ce a făcut (din câte știm, el este încă în viață, având 93 de ani). Sigur, trebuie să existe o balanță: trebuie recunoscute meritele lui artistice din anii liberalizării; expozițiile, poeziile și edițiile critice realizate de Nestor Ignat nu trebuie sub nicio formă ocultate sau desconsiderate. Dar echilibrul trebuie să

funcționeze în ambele sensuri. Altminteri devenim din nou vectori ai uitării; sacerdoții stalinismului dezlănțuit nu trebuie trecuți sub tăcere.

PS Semnalăm cu intarziere recenzia datorata doamnei Gratiela Benga, aparuta in revista *Viata Romaneasca*, la volumul nostru *Perfectul acrobat. Leonte Rautu, mastile Raului*, publicat in 2008, in colectia "Istorie contemporana" a Editurii Humanitas. Cum reiese din articolul de mai sus, dezbaterea pe tema asfixierii culturii romanesti (dar a a celor ale minoritatilor nationale din Romania, de pilda actiunile inchizitoriale impotriva filosofului Gaal Gabor si a altor intelectuali proeminenti intre care Meliusz Jozsef) in anii comunismului este departe de a se fi incheiat. Activistii "frontului ideologic", diversii secretari ai CC, sefi de sectie, adjunctii lor, instructorii CC al PMR/PCR, conducatorii institutiilor de propaganda si in primul rand cei ai *Scanteii*, ai *Luptei de clasa*, politrucii de la scolile superioare "Jdanov" si "Stefan Gheorghiu" (rectori, prorectori, profesori), cabotinii cameleonici de la "Academia de Stiinte Sociale si Politice" (ea insasi avand statutul de sectie a CC al PCR), au contribuit cu totii la intoxicarea mentala a unei populatii tratata drept subiect (cobai) al unui experiment maniacal de inginerie sociala.